

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАКАЗ11 Дд 20 22 р.

м. Київ

№ 158

Про затвердження Програми
тесту загальної навчальної компетентності
єдиного фахового вступного випробування

Відповідно до частини десятої статті 44 Закону України «Про вищу освіту», підпункту 5 пункту 4 Положення про Міністерство освіти і науки України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 року № 630 (із змінами) та пункту 5 розділу V Умов прийому на навчання для здобуття вищої освіти у 2022 році, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 13.10.2021 № 1098, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України від 26 листопада 2021 р. за № 1542/37164,

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Програму тесту загальної навчальної компетентності єдиного фахового вступного випробування для вступу на навчання для здобуття ступеня магістра, що додається.
2. Директорату фахової передвищої, вищої освіти (Шаров О.) забезпечити розміщення цього наказу на офіційному вебсайті Міністерства освіти і науки України.
3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на першого заступника Міністра Вітренка А.

Міністр

Сергій ШКАРЛЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Міністерства освіти і науки України

від 11 лютого 2022 р. № 158**ПРОГРАМА****тесту загальної навчальної компетентності
єдиного фахового вступного випробування для вступу на навчання для
здобуття ступеня магістра**

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту», другий (магістерський) рівень вищої освіти передбачає набуття здобувачами вищої освіти здатності до розв'язування завдань дослідницького та/або інноваційного характеру в певній галузі професійної діяльності. Саме тому для осіб, які претендують на вступ на навчання для здобуття ступеня магістра за спеціальностями, визначеними Умовами прийому на навчання для здобуття вищої освіти, передбачено складання єдиного фахового вступного випробування, складником (блоком) якого, крім відповідного предметного тесту, є тест загальної навчальної компетентності (ТЗНК).

Метою ТЗНК є оцінювання рівня сформованості загальної навчальної компетентності (ЗНК) претендента на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти.

ЗНК набула особливого значення в останні роки з огляду на посилення темпів науково-технологічного прогресу людства, становлення в країнах інноваційних суспільств завдяки четвертій промисловій революції, пов'язаній з автоматизацією, роботизацією на основі систем штучного інтелекту, глобалізацією, а також у зв'язку з усвідомленням того, що людський капітал у сучасній економіці держав є головним ресурсом для забезпечення їхньої потужності, конкурентоспроможності й розвитку.

Динамічність розвитку наукових знань і технологій у XXI столітті зумовила необхідність зміни парадигми освіти – переходу її від знаннєвої, метою якої є набуття індивідом знань, умінь і навичок, що їх в умовах традиційного суспільства мало б вистачити для успішної особистої й професійної самореалізації людини на все життя, до компетентнісної, яка сфокусована на створенні умов для успішного опанування індивідом предметних компетентностей у комплексі із загальною навчальною компетентністю, що є запорукою здатності ефективно навчатися впродовж життя в постійно й швидко змінюваному сучасному світі.

Закон України «Про вищу освіту» чітко фіксує перехід від парадигми освіти, що базується на набутті знань, умінь і навичок, до компетентнісної, визначаючи, що компетентність – це здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на основі динамічної

комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей. Відповідно до цього державні стандарти бакалаврських і магістерських програм ґрунтуються на компетентнісних засадах і містять в межах опису державних вимог до різних напрямів і спеціалізацій підготовки здобувачів освіти інтегральну компетентність, спеціальні (фахові, предметні) компетентності та загальні компетентності.

У відповідних описах переліки загальних компетентностей мають багато спільного, незалежно від галузі й напрямку підготовки здобувача вищої освіти. З-поміж виразно наскрізних, спільних для всіх державних стандартів з підготовки за бакалаврськими та магістерськими програмами є, зокрема, такі компетентності:

1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
2. Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями.
3. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

Таким чином, ЗНК є деталізацією цих загальних компетентностей і водночас відповідає загальним компетентностям ХХІ століття, які стосуються спроможності особистості успішно навчатися в сучасному складному, динамічному, глобалізованому, конкурентному світі: критично мислити, формуючи й розвиваючи власну систему знань на засадах сталого розвитку й співробітництва, активно спілкуючись у рамках фахових, громадських і приватних як національних, так і міжнародних спільнот; використовувати й постійно вдосконалювати свої логічні й аналітичні здатності для пошуку закономірностей і їх обґрунтування, роботи з інформацією, відрізняючи достовірні факти від суджень, доказову аргументацію від маніпуляцій; застосовувати набуті знання на практиці; бачити проблеми в особистісному, професійному, науковому та соціальному контекстах у локальному та глобальному вимірах і застосовувати набуті знання, уміння, навички, цінності й ставлення для розв'язання відповідних проблем; розуміти можливості й обмеження науково-технологічного прогресу.

Згідно з концепцією тесту ТЗНК¹:

Під ЗНК розуміють здатність особистості адекватно сприймати та обробляти інформацію, логічно мислити, осягати сутність зв'язків між явищами та об'єктами дійсності. Саме це визначає адекватне реагування людини на проблеми і виклики життя і, зрештою, здатність приймати адекватні рішення й адаптуватися до навколишнього середовища. Рівень опанування ЗНК визначає успіх особистості у будь-якій інтелектуальній і практичній діяльності.

ЗНК є компетентністю більш високого когнітивного рівня, ніж спеціальні чи предметні компетентності, які особистість виявляє в конкретній сфері, наприклад, у математиці, музиці тощо.

ЗНК набувається, використовується й удосконалюється кожною людиною особисто через активні форми діяльності й відтворюється в універсальних інтелектуальних операціях (аналіз, синтез, узагальнення, абстрагування тощо).

¹ <https://cutt.ly/YCmY9N>

ЗНК формується в людини поступово як результат сукупного надбання знань, досвіду, здатностей і ціннісних орієнтацій. Тобто індивідуум починає набувати її ще в школі завдяки навчально-пізнавальній діяльності, формуванню ставлення до різних видів діяльності й продовжує вдосконалювати її в процесі своєї життєдіяльності, набуваючи різноманітний життєвий досвід і виробляючи ціннісні життєві орієнтири.

Досвід багатьох країн, зокрема Великої Британії, Грузії, Ізраїлю, США, Швеції тощо, підтверджує, що вступники, які отримують високі оцінки за тест академічних здібностей при вступі до ЗВО, досягають більш високих успіхів і в подальшому навчанні. Результати тестування академічних здібностей мають високі прогностичні властивості не лише з точки зору навчання у вищій школі, а й з погляду успішності в подальшій професійній діяльності.

За результатами досліджень і результатів практичного використання тестів для виявлення ЗНК особливе місце посідають вербально-комунікативна та логіко-аналітична галузі. Тому ТЗНК призначений для оцінювання загальної навчальної компетентності саме в цих галузях.

Означені концептуальні положення є основою для ТЗНК з метою оцінювання рівня сформованості ЗНК осіб, які претендують на вступ на навчання для здобуття ступеня магістра за визначеними спеціальностями.

У межах тесту відповідні складники ЗНК структуровані в межах двох компонентів:

1) вербально-комунікативний компонент, завдання якого передбачають виявлення особою, що тестується, здатності:

шукати, сприймати, аналізувати, інтерпретувати й оцінювати інформацію з різних джерел, передусім текстів;

структуровано й аргументовано висловлювати свої думки, зокрема у формі текстів, покращувати написане з метою досягнення комунікативної мети;

здійснювати конструктивну взаємодію на основі законів, принципів, максим, правил, стратегій і тактик комунікації;

2) логіко-аналітичний компонент, завдання якого передбачають виявлення особою, що тестується, здатності:

аналізувати інформацію, критично оцінювати її обґрунтування, оцінювати факти, які посилюють або послаблюють аргументацію;

застосовувати різні форми мислення (ідеалізація, абстракція, індуктивне мислення, дедуктивне мислення, кількісне мислення, обчислювальне мислення, стохастичне мислення) для побудови абстрактних моделей реальних проблем з метою їх дослідження й розв'язання;

аналізувати й представляти числові дані в різних формах (таблиці, графіки, діаграми різних типів тощо), перетворювати представлення даних з однієї форми в іншу.

Відповідні складники реалізуються в певних видах діяльності (див. таблицю 1), спроможність ефективно проводити які має продемонструвати особа, яка претендує на вступ на навчання для здобуття ступеня магістра.

Види діяльності відповідно до структури ЗНК та компонентів ТЗНК

Складник ЗНК	Види діяльності (прояви компетенції)
1. Вербально-комунікативний компонент ТЗНК	
1.1. Критичне читання	Критичне читання для виявлення й використання інформації
	1.1.1. Знаходити в тексті / текстах потрібну інформацію, виражену як прямо, так і опосередковано
	1.1.2. Формулювати прості й складні висновки з інформації, наданої в тексті / текстах прямо й опосередковано
	1.1.3. Аналізувати й інтерпретувати інформацію з тексту / текстів
	1.1.4. Оцінювати форму й зміст тексту / текстів
	1.1.5. Зіставляти інформацію, надану в різних текстах, їхні формальні (змістові та формальні) особливості й робити узагальнення та висновки
1.2. Аналітичне письмо	Забезпечення точності й ефективності подання інформації в текстових повідомленнях
	1.2.1. Добирати доречні мовні засоби (лексичні, граматичні), зважаючи на контекст, стиль, тип, жанр мовлення тощо
	1.2.2. Виявляти вади в написаному й пропонувати доцільні варіанти поліпшення (редагування) тексту
1.3. Комунікація й медіація	Забезпечення ефективної комунікативної взаємодії для порозуміння
	1.3.1. Виявляти комунікативні наміри мовця (мету мовлення), виражені прямо й опосередковано
	1.3.2. Формулювати запит відповідно до ситуації спілкування з дотриманням засад конструктивної й ефективної міжособистісної взаємодії
2. Логіко-аналітичний компонент ТЗНК	
2.1. Логічне мислення	Побудова, аналіз і вдосконалення аргументацій
	2.1.1. Застосовувати / визначати форми аргументації (індукція, дедукція, аналогія), аналізувати структуру аргументації, а також коректне використання в аргументації логічних операцій «і», «або», «ні», «якщо-то»
	2.1.2. Визначати, як нові факти посилюють / послаблюють аргументацію

Складник ЗНК	Види діяльності (прояви компетенції)
	2.1.3. Виявляти пункти схожості / розбіжності в аргументаціях
	2.1.4. Визначати припущення й помилки в аргументації, а також обґрунтованість висновків аргументації
	2.1.5. Ідентифікувати / застосовувати принципи або правила в аргументації, оцінювати їх валідність та обґрунтованість застосування
	2.1.6. Визначати / будувати еквівалентні форми аргументації або заперечення аргументації
2.2. Аналітичне мислення	Використання дедуктивних міркувань для розв'язування задач
	2.2.1. Визначати структуру скінченних множин, які задовольняють заданим умовам
	2.2.2. Розв'язувати прості задачі комбінаторного змісту, на визначення відсотків, ймовірностей подій, статистичних характеристик випадкових величин
	2.2.3. Аналізувати дані, що представлені у формі таблиць, графіків, діаграм, а також здійснювати перехід від однієї форми представлення даних в іншу

Для виконання означених видів діяльності не потрібне володіння вузькопредметними знаннями: достатніми є базові знання з математики, природничо-наукових і соціально-гуманітарних дисциплін, а також розуміння основних понять відповідних галузей в обсягах, які необхідні кожній освіченій особистості для активного життя в сучасному соціумі як мислячому й відповідальному громадянину.

Відповідні види діяльності передбачають спроможність претендента на вступ на навчання для здобуття ступеня магістра приймати ефективні рішення в реальних умовах, і тому ідеальним способом оцінити рівень сформованості цієї спроможності було б оцінювання її в реальних умовах. Однак створення таких умов під час проведення тестування є неможливим. З огляду на це в завданнях ТЗНК реалізовано принцип «реалістичності умов», тобто забезпечується актуалізація значущих особистісних, професійних, суспільних і наукових проблем, які є відображенням тих типових проблем, що постають перед здобувачем освіти в реальному житті як під час провадження навчальної діяльності, так і під час реалізації себе як фахівця й активного члена суспільства сталого розвитку.

Генеральний директор директорату
фахової передвищої, вищої освіти

Олег ШАРОВ